

Universitatea „Babeş-Bolyai” Cluj - Napoca
Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

TEZĂ DE DOCTORAT

- rezumat -

SPORTUL DE MASĂ MIJLOC DE SOCIALIZARE A
STUDENȚILOR
STUDIUL DE CAZ – CENTRUL UNIVERSITAR
CLUJ-NAPOCA (UBB și UTCN)

Coordonator științific:
Prof.dr. Traian Rotariu

Doctorand:
Alina Dumitrescu(căs. Rusu)

Cluj-Napoca

2010

CONȚINUTUL LUCRĂRII

INTRODUCERE

PUNEREA PROBLEMEI.RELEVANȚA TEMEI

OBIECTIVE

IPOTEZE DE LUCRU

CAPITOLUL I. TEME ACTUALE ÎN SOCIOLOGIA SPORTULUI

- 1.1. ABORDĂRI TEORETICE MAJORE ÎN SOCIOLOGIA SPORTULUI
- 1.2. SPORT, REȚELE SOCIALE ȘI CAPITAL SOCIAL
- 1.3. SPORT ȘI MASS MEDIA
- 1.4. VIOLENȚA ÎN SPORT
- 1.5. SPORTUL ÎN RELAȚIE CU SĂNĂTATEA FIZICĂ ȘI CEA EMOȚIONALĂ
- 1.6. LIDERSHIPȘI ANTRENORAT
- 1.7. SPORT ȘI GLOBALIZARE

CAPITOLUL II. CONCEPTUL DE SOCIALIZARE

- 2.1. REVENDICAREA CONCEPTULUI DE SOCIALIZARE DE CĂTRE MAI MULTE ȘTIINȚE
- 2.2. SOCIALIZAREA PRIMARĂ
- 2.3. SOCIALIZAREA SECUNDARĂ
- 2.4. RESOCIALIZAREA
- 2.5. SOCIALIZAREA CONTINUĂ
- 2.6. SOCIALIZAREA ORGANIZAȚIONALĂ
- 2.7.PREOCUPĂRI ACTUALE ÎN STUDIILE DESPRE SOCIALIZARE

CAPITOLUL III. SOCIALIZAREA PRIN SPORT

- 3.1. ABORDĂRI ALE SPORTULUI CA FACTOR DE SOCIALIZARE
- 3.2. SOCIALIZAREA COPIILOR ȘI TINERILOR PRIN SPORT
- 3.3. SOCIALIZAREA ADOLESCENȚILOR ÎN SPORT, STUDII INTERNAȚIONALE
- 3.4. INTEGRAREA ÎN GRUPUL SOCIAL CA DIMENSIUNE A SOCIALIZĂRII REUȘITE
- 3.5. STUDII ROMÂNEȘTI DESPRE SOCIALIZARE PRIN SPORT

CAPITOLUL IV. STUDIU DE CAZ

- 4.1. PLANIFICAREA CERCETĂRII
- 4.2. EȘANTIONUL
- 4.3. REZULTATELE CERCETĂRII CANTITATIVE
  - 4.3.1. ACTIVITĂȚI FIZICE
  - 4.3.2. SPORTUL DE PERFORMANȚĂ ÎN COPILĂRIE
  - 4.3.3. MOTIVELE PRACTICĂRII SPORTULUI, PARTENERI, LOCAȚII, CHELTUIELI
  - 4.3.4. SĂNĂTATE ȘI SPORT
  - 4.3.5. SOCIALIZAREA NEGATIVĂ - TENDINȚA SPRE VIOLENȚĂ
  - 4.3.6. PARALELĂ ÎNTRE UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA ȘI UNIVERSITATEA TEHNICĂ CLUJ-NAPOCA
- 4.4. REZULTATELE CERCETĂRII CALITATIVE

CAPITOLUL V. CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

ANEXE

LISTA FIGURILOR ȘI TABELELOR

Deși există cercetări pe problema activităților sportive în legătură cu educația și socializarea, nu a existat o lucrare amplă dedicată acestei probleme în România, o țară cu nivele joase de activitate sportivă pentru mase. Lucrarea de față încercă să verifice dacă tinerii studenți care au un trecut sportiv sau care au încă legătură cu sportul, dețin seturi diferite de valori față de cei care au avut mai puțin de a face cu sportul, aceasta fiind o indicație a influenței pe care sportul o poate avea asupra tipurilor de socializare. Socializarea primară, secundară și continuă sunt luate în considerare. Cercetarea studiază studenți de la cele mai mari universități din Cluj-Napoca, folosind un chestionar și un focus-grup. Rezultatele sunt contradictorii, relevând câteva corelații între setul de valori și sport, dar acestea nefiind foarte puternice.

Cuvinte-cheie: socializare, valori, sport, tineri, muncă în echipă, responsabilitate, violență.

Teza de față încearcă să facă o legătură, deloc improbabilă, între practicarea sportului și unele fenomene sociale, dintre care se pune accentul pe acela al socializării. Pe lângă familie, primul și cel mai important grup de socializare, alte grupuri contribuie la socializarea indivizilor: colegii de școală, grupul de prieteni, iar mai târziu colectivul profesional. Una dintre modalitățile prin care socializarea în cadrul grupului de prieteni sau colegi se realizează este practicarea sportului de masă. Indivizii învață prin sport să lucreze împreună, să-și asume anumite roluri în cadrul grupului și să se autodefinească în cadrul grupului. Aceasta ar fi pe scurt o justificare a alegerii temei ca fiind relevantă, însă vom vedea pe parcurs că socializarea și sportul sunt domenii care devin tangențiale într-o varietate de moduri și fațete.

Ipotezele majore ale tezei sunt următoarele:

Ipoteza: studenții mai activi din punct de vedere sportiv sunt socializați nu numai în spiritul valorilor sportive, ci și în cel al valorilor umane cum ar fi:

munca în echipă, asumarea de responsabilități, solidaritatea față de grup, respectarea regulilor, tenacitatea.

Ipoteza: sportul are legătură cu factori identitari ca autoaprecierea, stima de sine, apartenența la grup, nevoia de integrare.

Ipoteza: sportul poate avea urmări socializatoare negative, precum adoptarea de atitudini violente și ocolirea regulilor în numele competiției.

Secundar, ipotezele noastre se învârt în jurul ideii că fetele sunt într-o mult mai mică măsură dornice de a socializa prin sportul de echipă, ele rareori dedicând din timpul liber pe care îl au acestor activități. Băieții, pe de altă parte, probabil ca o demonstrație de masculinitate, se organizează mai mult pentru astfel de activități competitive în care forța este un element important. De asemenea, acolo unde educația fizică nu mai reprezintă o materie obligatorie – acest lucru se întâmplă de obicei în anii superiori de studiu – scad treptat și acțiunile de socializare generală. În timp, studenții reduc grupul de cunoștințe și prieteni tot mai mult, ceea ce înseamnă automat și renunțarea la sportul de masă.

Capitolul 1. Teme actuale în sociologia sportului

Primul mare capitol al tezei pleacă de la o prezentare mai largă a problemelor sociologice și sociopsihologice care pot fi asociate cu domeniul sportului. Sportul este prezentat în relația cu câteva abordări teoretice majore. Prima este **funcționalismul**.

Funcționaliștii consideră sportul ca o instituție cvasi-religioasă care folosește ritualul și ceremonia pentru a întări valorile împărtășite într-o societate, într-un mod asemănător funcționării bisericii. Sportul contribuie la nevoile adaptative ale sistemului ajutând la menținerea bunăstării fizice a oamenilor, astfel că putem privi domeniul ca parte funcțională a grupului social. De asemenea, sportul reunește membrii unei comunități, fie aceasta de mărimi reduse, fie de mărimea unei națiuni, având capacitatea de a genera un sentiment de unitate și solidaritate socială. Din perspectivă funcționalistă, sportul poate fi privit și ca mijloc de eliberare a unor frustrări

și tensiuni într-un mediu care permite într-o oarecare măsură un comportament în mod normal nepermis în restul vieții sociale.

Dintr-o perspectivă **micro-funcționalistă**, Loy, McPherson și Kenyon (1978, apud Loy și Booth, 2000) arată că subcultura sportului se confruntă cu probleme funcționale structurate în patru mari categorii, după cum urmează:

- probleme de menținere a unui tipar (*pattern-maintenance*) în recrutarea și socializarea noilor membri, în păstrarea membrilor prin recompense și motivare, retragerea din sport și desocializarea, păstrarea unor elemente culturale (norme, valori, credințe, simboluri, limbaj, ținută, mituri și legende, tradiții și tehnologii)
- problema integrării – învățarea unor abilități legate de sarcină, specializarea funcțională pe sarcini, statutul social și mobilitatea în interiorul structurii, stabilirea unor relații colegiale reciproce
- probleme de atingere a țelurilor – dobândirea și demonstrarea unor abilități cognitive și motorii unice pentru subcultura sportului
- problema adaptării – relații diferențiate cu cultura dominantă și cu outsiderii.

Din perspectiva **marxistă** apar următoarele idei:

- respingerea conceptului burghez-capitalist de sport competitiv
- analizarea sportului ca instrument pentru rezolvarea problemelor sociale
- sportul trebuie să susțină emanciparea femeii
- sportul și sănătatea fizică sporesc productivitatea umană și, implicit, productivitatea societății ca ansamblu.

Tot în legătură cu marxismul, **conflictualismul** subliniază contribuția negativă a instaurării conceptului burghez-capitalist de sport. Conflictualismul susține că ordinea socială se bazează pe constrângere și exploatare. Sportul reflectă, și chiar exacerbează, multe dintre diviziunile sociale, inclusiv cele bazate pe sex, clasă socială sau rasă.

Din perspectivă **feministă**, se afirmă că sportul, ca producție culturală și comercială, construiește ideea de gen și o vinde. Feminismul radical este, pe de altă parte, interesat în rolul pe care sportul îl are în construirea socială a dominanței sexuale masculine și a supunerii sexuale feminine.

Mai apoi, sunt subliniate preocupările de cercetare majore din domeniu, sportul fiind studiat în contextul globalizării, în același timp al spectacolului mediatic, în relație cu violența, cu crearea de rețele sociale - sportul funcționează ca un catalizator pentru crearea de rețele sociale - , cu sănătatea și cu liderșipul.

Mai important pentru tema de cercetare, este paralela cu teoria *Uses & Gratifications*, legată de motivele pentru care indivizii urmăresc sport în mass-media. Jay Blumler și Elihu Katz (1974) au împărțit teoria în patru planuri distincte, fiecare făcând apel la un alt tip de beneficiu căutat de spectatori:

- escapism – dorința de evadare din cotidian
- relații personale – indivizii caută crearea unor relații personale cu personajele din mass-media, ajung uneori să simtă că îi cunosc și au încredere în ei
- identitate personală – atunci când un individ își construiește o parte din identitate preluând lucruri care i se par atractive de la personajele media
- supraveghere – audiența dobândește o înțelegere a lumii dimprejur prin consumul de media.

În raport cu tema violenței, teoria învățării sociale susține că un comportament agresiv poate fi învățat prin copierea unui model de comportament și întărit prin modelul recompenselor și pedepselor. Tinerii sportivi își creează idoli și modele de urmat dintre participanții la competiția sportivă, iar agresivitatea acestora din urmă poate fi asociată cu valori ca devotamentul față de echipă, dorința de victorie, forța fizică și curajul.

Sportul și sănătatea fizică sunt și ele puse în paralel. Sunt discutate efectele pozitive ale practicării, dar și cele negative. Unele studii (Sherlock,

1999) au arătat că există tendința la nivel de grup ca ambițiile sportive ale femeilor să fie însoțite de regimuri de antrenament care absorb, împreună cu munca și somnul, întregul lor mod de viață. Antrenamentul pentru a deveni mai rapid a fost însoțit de excluderea aproape totală a hrănirii sau raționalizării unei diete cu puține grăsimi pentru reducerea greutateii corporale.

Nu în ultimul rând, se face apel la Giddens (2001) pentru a sublinia legătura dintre sport și globalizare. Sportul este frecvent catalogat drept industria culturală globală prin excelență. El traversează bariere de limbă și trece dincolo de granițele naționale, atrăgând spectatorii și participanții spre o limbă comună a pasiunilor și dorințelor. Procesul sportiv aduce laolaltă comunități de pe întregul Glob și generează bunăstare economică.

Capitolul 2. Conceptul de socializare

Acest amplu capitol își propune o inventariere cât mai completă a literaturii de specialitate pe tema socializării. În primul rând, se face o inventariere a științelor care revendică termenul de socializare: antropologia, psihologia și sociologia. Preocuparea **antropologilor** pentru socializare este mai mare în perioada anilor '20 – '30, când oameni de știință ca Mead sau Malinowski se concentrau asupra practicilor culturale ce afectau creșterea copiilor, transmiterea de valori și dezvoltarea personalității.

Pe de altă parte, pentru **psihologi**, mai ales dintre cei influențați de Piaget, socializarea este o problemă de dezvoltare cognitivă. Pentru behavioriști, socializarea este sinonimă cu învățarea unor tipare comportamentale. Pentru psihologia clinică, termenul semnifică stabilirea unor trăsături de caracter în contextul experiențelor de viață timpurii, din perioada copilăriei.

Sociologic vorbind, există două abordări ale termenului - una dintre ele este de factură funcționalistă și vede socializarea ca învățare a unor roluri sociale. Conform acestei perspective, indivizii devin parte integrantă a societății prin învățarea rolurilor și statuturilor relevante pentru grupul în

care se află. Cealaltă orientare, interacționist simbolică, studiază socializarea ca proces de formare a conceptului de sine. Dezvoltarea sinelui și a identității în contextul relațiilor intime și reciproce este considerat nucleul socializării.

Astfel, socializarea nu trebuie văzută simplist ca proces al învățării de reguli și norme sau tipare comportamentale, ci este o problemă de învățare a acestor lucruri doar până la punctul în care ele devin parte a felului în care indivizii se definesc pe sine. O socializare de succes presupune „transformarea controlului social în auto-control” (Borgatta, 2000) Acest lucru se realizează în mare parte prin dezvoltarea identității și a etichetelor și caracteristicilor pe care le atribuim sinelui. Devotamentul vis-a-vis de identitatea asumată este o sursă de motivație pentru individ de a se comporta în conformitate cu normele și valorile specifice acelor identități.

Se discută termenul de *socializare primară*. În acest sens, s-a descoperit că sprijinul parental poate fi corelat pozitiv cu dezvoltarea cognitivă a copilului, cu comportamentul moral al acestuia, cu conformarea la standardele adulților, cu respectul de sine, cu performanța școlară și cu competența socială. Invers, lipsa acestui sprijin este asociată cu socializare negativă: lipsa respectului de sine, delincvența, devianța, consumul de droguri și alte probleme. (vezi Barnes și Farrell, 1992). Pe de altă parte, controlul se referă la gradul și maniera în care părinții încearcă să constrângă comportamentul copilului.

Rolurile de gen și vârstă sunt dintre primele roluri învățate. Socializarea în direcția unor roluri de gen este un proces continuu și de durată. În același timp, este un proces omniprezent pentru că există o multitudine de agenți și contexte de socializare a genului. Societatea are de obicei roluri bine definite pentru femei și bărbați, diferite unele de altele, iar copiii sunt crescuți pentru a se încadra în rolurile respective. Dar transmiterea unui anumit conținut prin socializare se face și în funcție de vârstă, conform lui Berger și Luckmann (1999).

Durkheim (2002) are o altă viziune asupra educației și socializării: „efort continuu de a impune copilului maniere de a vedea, de a simți și de a acționa la care el n-ar fi ajuns în mod spontan”.

Factorii socializării includ - familia, grupul de prieteni, mass-media, școala. Grupul de prieteni este un important factor de socializare deoarece este o asociere voluntară și, pentru copii, este prima de acest fel. Acest lucru permite o mai mare libertate de asociere în interiorul grupului. În al doilea rând, asocierea se realizează între statusuri egale, astfel relațiile fiind mai probabil să se bazeze pe norme egalitare.

Socializarea secundară reprezintă tot o învățare de roluri, dar de data aceasta este vorba de roluri instituționale. Se învață roluri specifice de adulți, cum ar fi ocupația, căsătoria și rolul de părinte. Pe măsură ce indivizii devin devotați rolurilor pe care le joacă, ei ajung să se identifice și să aibă o imagine de sine conformă cu aceste identități de rol.

Resocializarea. O caracteristică importantă a resocializării este înlocuirea setului de valori și credințe anterior al individului, precum și al concepțiilor despre sine, cu un nou set bazat pe ideologia grupului în care se petrece socializarea. De obicei, procesul se realizează prin interacțiuni de grup mic foarte intense, în care mediul fizic și simbolic sunt controlate de către agenții socializării.

Socializarea continuă. Indivizii trec prin experiențe importante de socializare pe tot parcursul vieții. Pe măsură ce ne maturizăm, obținem diferite statute și jucăm noi roluri. Socializarea după copilărie este câteodată necesară, când o schimbare socială rapidă modifică normele.

Dacă în copilărie și adolescență se înfiripă și începe să se contureze sinele (eul) și personalitatea indivizilor -în principal prin absorbția reacțiilor celor din jur, prin reflectarea în oglinda socială- la maturitate personalitatea se consolidează, iar accentul este pus acum pe felul în care eul se prezintă celorlalți. Inserția plenară într-o profesie, într-un statut social, în condiția de adult ca atare, implică pentru majoritatea actorilor sociali o atentă grijă în impresiile pe care le produc celor din jur.

Socializare organizațională este „un proces prin care individul acumulează cunoștințele sociale și abilitățile necesare asumării unui rol organizațional”(Van Maanen și Schein, 1978: 3).

Socializarea unui individ în credincios devotat, este modalitatea bisericii de a-și asigura existența în timp, crearea rolului de cetățean implicat este modul în care statul se asigură că va supraviețui ca structură, iar angajatul eficient este modul prin care firma/organizația/corporația va dăinui.

Dennis Wrong (1961) și concepția suprasocializată despre om.

Există și teorii care limitează meritele socializării și importanța acestui fenomen. Discursul lui Wrong se învâрте în jurul unei dihotomii individ-societate și încearcă să explice că deși omul este social, el nu este niciodată complet socializat și că opune rezistență procesului de socializare.

Capitolul 3. Socializarea prin sport

Capitolul de față și-a propus să adune laolaltă cât mai multe dintre studiile existente despre rolul pe care sportul îl joacă în procesul socializării. Cei mai expuși ambelor fenomene – atât cel al activității fizice, cât și cel al socializării – sunt copiii și tinerii. Cercetările s-au concentrat pe aceste grupuri de populație.

Tot ceea ce a fost prezentat în aceste pagini vine să susțină ideea că sportul, prin natura sa competitivă și deseori prin faptul că se lucrează în echipă, poate schimba ceva în felul în care cei vizați se privesc pe sine în relație cu cei din jur. Mai mult, s-a arătat că, de obicei, implicarea în activități sportive promovează valori pozitive: competiția, fair-playul, responsabilitatea, stima de sine etc. Unele studii ne-au arătat chiar schimbări comportamentale și atitudinale majore în activitățile cotidiene, la subiecții implicați în practicarea de sporturi.

Majoritatea abordărilor din perspectiva învățării sociale au fost legate de teorii funcționaliste (Theberge, 1984), care văd procesul ca fiind unul al transmiterii de valori, al receptării acestor valori și al modelării indivizilor

înspre roluri prescrise (Giddens, 1979). Cercetătorii presupun că abilitățile învățate în jocurile copilăriei sunt aplicabile la sferele sociale, politice și economice ale vieții de adult, iar dezvoltarea personală prin sport are loc printr-un set de orientări societale predeterminate, a unor practici și valori care sunt transmise între generații, având ca vehicul sportul și jocul.

Sportul este important pentru socializare în mai multe privințe. În primul rând, acesta oferă ocazia de a cunoaște alți oameni și de a comunica cu ei, de a asuma roluri diferite, de a dobândi unele deprinderi sociale, de a accepta atitudini legate de activitatea de zi cu zi sau de adaptare la obiectivele unei echipe.

În al doilea rând, în cazul copilului, există un proces de învățare, de cunoaștere a lumii înconjurătoare, de achiziție de roluri prin intermediul jocului, lucru ce îl ajută pe acesta să devină sociabil. În al treilea rând, practicarea sportului organizat facilitează asocierea în vederea liberelor contacte sociale.

Nu în ultimul rând, o parte importantă a socializării este dezvoltarea personalității și găsirea identității de sine, iar sportul are în acest sens un rol major, fiind factor determinant al autoaprecierii, al creșterii stimei de sine, al scăderii stresului și chiar a eficienței. În plus, există dovezi despre efectul pozitiv al activității fizice asupra comportamentului deviant și asupra stării de bine a persoanelor cu dizabilități.

Viața socială desfășurată în cadrul activităților sportive devine importantă pentru că sportul oferă un cadru adecvat de formare și menținere a relațiilor sociale, dezvoltând spiritul de echipă și solidaritatea.

Studiile arată că activitățile sportive sunt asociate cu un comportament deviant redus și cu performanțe academice și sociale ridicate. S-a arătat, de asemenea, prin interviuarea părinților și aplicarea de anchete pe grupuri de părinți, că aceștia văd activitățile sportive extracurriculare ca pe o arenă de socializare a copiilor în spiritul unor valori și abilități ce merg dincolo de simplele beneficii ale participării într-o activitate athletică.

Anchete cum ar fi cele ale lui Alwin (2001), Dukes și Coakley (2002) sau Lareau (2003) arată faptul că părinții cred cu tărie că activitățile sportive ajută la dezvoltarea unor calități în copii de care aceștia au nevoie pentru a fi de succes, de a fi adaptați și membri respectabili ai societății. Printre valorile învățate prin sport se numără munca în echipă, fair play-ul, disciplina, devotamentul, responsabilitatea, respectul de sine, încrederea în sine ș.a. ((Kremer-Sadlik și Kim, 2007).

Legat de educația prin sport și preluarea valorilor sportivității în comportamentul cotidian, statul Alabama, SUA, a întreprins un amplu program de educare a caracterului prin sport. În Alabama există acum o lege care impune în programa școlară nu doar 10 minute pe zi de instruire a caracterului, dar și așa-numita „**sportsmanship education**” (**educație în spiritului sportiv**).

Rezultatele implementării acestui program sunt remarcabile. Antrenorii relatează o schimbare de atitudine și comportament, sportivii fiind mai respectuoși, mai dispuși să lucreze în echipă și mai disciplinați, atât pe teren, cât și înafara lui.

Unitatea de implementare a proiectului în Alabama a remarcat și un impact pozitiv asupra comportamentului la clasă al adolescenților instruiți în program. Aceștia declară că proiectul a fost dezvoltat pentru a-i ajuta pe antrenori să îi învețe pe tineri și pe cei apropiați lor să emane un spirit de sportivitate folosind tactici care pot fi ușor reținute și transferate spre situații de viață reale.

Un program național de educație prin sport, desfășurat în Marea Britanie, a subliniat, printre altele, că elevii au conștientizat fără dubii faptul că performanța lor are impact asupra performanței echipei, afirmând că o slabă performanță i-ar fi dezamăgit pe ceilalți membri ai echipei. A-ți asuma un comportament de rol a fost o altă chestiune importantă pentru subiecți. Simțul responsabilității a fost foarte mult mărit de acest factor.

În acest capitol s-a luat în discuție și integrarea în grup ca măsură a socializării reușite, dar s-a discutat și despre efectele desocializante ale sportului.

În România, Ganciu (2003) a realizat un experiment prin care urmărea să afle dacă sportul are legătură cu integrarea socială. Din statistica studiului reiese concluzia că grupul experimental realizează o integrare socială mult mai semnificativă decât grupul de control, media notelor de integrare socială fiind 8,47 pentru primul, față de 7,15, pentru al doilea.

Alte studii (Șelărescu, 2004) arată că practicarea sistematică a sportului modelează armonios personalitatea. Toate sportivele investigate au menționat că sportul încurajează unele trăsături de personalitate precum tenacitatea, perseverența, voința, dârzenia, curajul. De asemenea, sportul disciplinează și formează deprinderi de igienă fizică și mentală, absolut necesare afirmării sociale.

Testele aplicate au evidențiat caracteristici comune ale sportivelor investigate :

- „caracter autoritar, afirmat, dominant;
- inteligență vie, randament intelectual, capacitate de învățare;
- forță asupra Eului: seriozitate, simțul datoriei, forță morală;
- spirit practic, formalist, conștiincios;
- fire independentă, care se bazează pe sine;
- resurse personale.” (Șelărescu, 2004)

Capitolul 4. Studiul de caz – UBB și UTCN

Metodele utilizate - Ancheta și interviul de grup

Itemii din chestionar:

Primele întrebări fac referire la obiceiuri actuale legate de activitatea fizică. Scopul acestui set este de a determina cât de activi din punct de vedere fizic sunt studenții. Urmează câteva întrebări despre relația cu sportul în perioada copilăriei și a adolescenței, importante pentru a diferenția măsura în care sportul a constituit factor de socializare pentru subiecți.

În partea următoare a chestionarului se investighează motivele pentru care subiecții fac sport, partenerii pe care îi au în mod obișnuit, locațiile în

care joacă și stabilirea răspunsului la întrebarea dacă accesul și costurile sunt probleme care pun piedici desfășurării de activități sportive. De asemenea, există un item legat de starea de sănătate a subiecților din eșantion.

Mai departe, mergând mai în profunzime, există variabile care sondează psihologia individuală în relația cu sportul. Astfel, apar întrebări despre sentimente și trăiri asociate cu sportul.

Nu în ultimul rând, cel mai amplu set de variabile din chestionar este cel care verifică seturi de valori și atitudini generale despre viață, în special despre viața în cadrul grupurilor de apartenență. Astfel, sunt măsurate atitudinile față de individualism, colectivism, responsabilități, muncă în echipă, dorința de apreciere, competiția, dorința de a fi plăcut, respectarea regulilor, stima de sine.

Pentru a face referire și la posibilitatea unei socializări înspre valori indezirabile, chestionarul se încheie cu câteva întrebări despre atitudinea față de violența în sport. Sunt prezentate câteva situații ipotetice în care apar reacții violente, iar subiecții sunt rugați să le evalueze. Chestionarul se încheie cu variabilele socio-demografice.

Eșantionul pentru anchetă este alcătuit din 382 de subiecți din cele două universități clujene, reprezentativ la nivel 95%, cu o marjă de eroare de +/- 5, sub aspectul facultății de proveniență. Eșantionul este stratificat în **funcție de facultatea de proveniență**, iar la nivel de facultate s-a aplicat o selecție de conveniență (au fost chestionați cei care erau prezenți în ziua aplicării la școală). Nu deținem un cadru de eșantionare în ceea ce privește distribuția pe genuri, drept pentru care o reprezentativitate în acest sens nu poate fi calculată.

Subiecții au fost exclusiv din categoria celor care au în contractul de studii în prezent disciplina educație fizică. Din această cauză, studenții de în anul I și II sunt supra-reprezențați, iar cei din anul III și IV apar doar în măsura în care și-au amânat la un moment dat unul dintre semestrele obligatorii de educație fizică. Prin această triere suplimentară am încercat să

ne asigurăm că evităm cazurile în care studenții nu practică deloc sport pe motive de boală sau situațiile în care subiecții sunt prea aproape de despărțirea de studiile universitare.

De asemenea, în completarea metodei cantitative, s-au desfășurat 4 interviuri de grup:

- 1 interviu cu 8 fete din UTCN
- 1 interviu cu 8 băieți din UTCN
- 1 interviu cu 8 fete din UBB
- 1 interviu cu 8 băieți din UBB

În selecția subiecților am încercat să ținem cont și de personalitatea celor selectați. Am avut atât persoane extrovertite, cât și introvertite, studenți cu rezultate relativ bune la școală, dar și studenți cu multe restanțe. În plus, în fiecare grup am avut și persoane ocupate cu activități extrașcolare, de obicei un loc de muncă.

Rezultatele arată că avem în mod clar mai puțini tineri studenți care fac sport pe baze cât de cât regulate față de numărul de studenți care nu fac sport deloc sau aproape deloc. De asemenea, dezinteresul față de sport există și la nivel de spectator. La toate capitolele de activitate, femeile sunt mai puțin active decât bărbații. Cele mai vizibile diferențe sunt la încrucișarea cu „sportul de echipă” și cu „sport la tv”.

S-a arătat că în copilărie și adolescență există mai multă perseverență în ceea ce privește activitatea fizică, decât în momentul intrării la facultate. De asemenea, nu lipsit de importanță este faptul că sportul de performanță pare să fie prescris mai degrabă ca o caracteristică masculină, doar 31% dintre femeile din eșantion, față de 46,1% dintre bărbați practicând vreodată sportul de performanță.

În ceea ce privește factorii de socializare, rolul familiei în socializarea prin sport este minimalizat de către respondenți. prietenii și mass-media rămân factori de socializare a căror influență atribuită este peste

așteptări. Femeile declară într-o măsură mai puțin categorică faptul că au avut modele printre sportivii de performanță.

Alte concluzii demonstrează că peste 50% din subiecți fac sport deoarece sunt preocupați de probleme de sănătate (inclusiv slăbit). Așadar, avem o primă indicație a faptului că sportul nu înseamnă o socializare spre valori cum ar fi competiția și câștigul. Femeile este ceva mai puțin probabil să-și facă cunoștințe noi prin sport, o consecință normală a faptului că ele sunt mai orientate spre activități sportive individuale.

Sub aspectul valorilor și a sentimentelor față de sine rezultă următoarele concluzii. Marea majoritate a respondenților semnalează apariția de sentimente pozitive după practicarea sportului. Avem de-a face mai degrabă cu o socializare înspre sentimente față de sine pozitive, decât cu o socializare înspre o idee negativă de sine. Paradoxal, subiecții afirmă în aceeași măsură că în viață trebuie să te descurci singur pe cât consideră că lucrează bine în echipă și că se solidarizează cu cei din jur, când aceștia au probleme.

În plus, o activitate fizică scăzută mărește șansele unei evaluări proaste a propriei popularități, ceea ce înseamnă că subiecții au mai puțină încredere și stimă de sine. Nu e exclus ca mersul la sală să crească stima de sine. Mai mult, cu cât studenții au practicat mai mult sport în copilărie și adolescență, există șanse ca ei să se simtă mai populari.

Lipsa sportului poate sugera și o dorință mai mare de recunoaștere a eforturilor proprii, ceea ce denotă o oarecare nesiguranță, dar și o raportare permanentă la atitudinea celor din jur față de propria persoană. Pentru a întări corelația, să remarcăm că tinerii care au făcut la un moment dat sport de performanță simt mai puțin dorința de recunoaștere.

În mod previzibil, cu cât mai frecventă practicarea sporturilor de echipă, cu atât mai probabil este ca subiecții să dezvolte atitudini pozitive înspre munca în echipă. Preferința declarată pentru munca în echipă mai este corelată și cu un nivel ridicat al urmării sporturilor pe viu. Cei care fac sport de echipă mai des sunt în același timp mai deschiși spre formarea de

relații de prietenie. Numărul mare de contacte cu colegi de echipă duce la o predispoziție spre comunicare, sociabilizare și sporire de capital social. Cei care au practicat sportul de performanță în copilărie sau adolescență sunt mai probabil să fi fost socializați înspre ideea de deschidere, de popularitate, de dorință de a forma prietenii.

Cercetarea demonstrează că sportul nu este un factor de socializare important. Practicarea de activități fizice organizate nu induce un spirit de competiție în viața de zi cu zi. Contrar rezultatelor propuse de alte cercetări, nu există dovezi că sportul ar crește sentimentul responsabilității în rândul tinerilor practicanți și nici nu are o legătură evidentă cu socializarea înspre respectul pentru reguli în viață. De asemenea, nu există nicio indicație că sportul ar duce la o mai mare solidarizare cu cei din jur atunci când aceștia au probleme. Mai mult, sportul nu influențează dorința de a fi plăcut.

Pe de altă parte, sportul este automat asociat cu acte de violență de către tinerii studenți și rezultatele sunt un semnal de alarmă față de toleranța pe care o arătam față de aceste fapte. De luat în seamă sunt și câteva aspecte legate de sportivii care au făcut la un moment dat sport de performanță. Aceștia sunt ceva mai puțin toleranți atât față de violența fizică cât și față de cea de limbaj.

Focus-grupul a subliniat câteva aspecte suplimentare. Apare din nou ideea că o parte a grupului este total reticentă față de sport și nu practică aproape niciodată vreo activitate fizică organizată, competitivă. Celelalte activități menționate sunt în mare parte activități fizice individuale. Sentimentele de relaxare, dorința de socializare cu colegii, satisfacția de a câștiga sunt mult mai puțin importante decât ceea ce am putea numi „competiția cu sine”. Astfel, întrebate cum se simt după ce aleargă (activitatea fizică principală a subiecților din grup), tinerele vorbesc despre voință, despre satisfacția că ai realizat ceva, despre o mulțumire de sine

Tinerele studente aproape confundă ideea de sport cu cea de cură de slăbire. Ele recunosc și apreciază anumite attribute ale sportivului de

performanță cum ar fi capacitatea mare de muncă, efortul depus, perseverența, spiritul de echipă, loialitatea și țelurile bine stabilite. Este interesant faptul că acest model este într-o oarecare măsură preluat de fetele din grup, deci se poate spune că sportul este aici un factor de socializare.

Deși fetele din grup nu practică sportul de echipă deloc, o parte dintre ele insistă pe valori ca aprecierea muncii de echipă, comunicarea, responsabilizarea, dependența față de ceilalți, apartenența la grup. Încărcătura suplimentară a programului zilnic – un program de școală mai aglomerat și pentru unii găsirea unei slujbe – fac ca o parte dintre acești subiecți să nu mai facă sport deloc.

Bărbații din grupul studiat poartă profunde sentimente de admirație sportivilor pe care îi urmăresc, fie la televizor, fie pe viu. Acești sportivi servesc drept model și sunt fără îndoială un factor important în socializarea secundară și în cea continuă a subiecților.

Băieții pun mai mare preț pe competiție, combativitate, bani, succes cu orice preț, individualism, „să iasă în evidență”, își doresc să fie bine văzuți, respectați de către ceilalți. Aceste valori individuale, masculine, coroborate cu faptul că băieții preferă să facă mai mult sport individual pot sugera că sportul este într-o oarecare măsură factor de socializare.

Astfel, rezultatele studiului sugerează o oarecare legătură între activitatea sportivă și socializarea spre un set valori umane pozitive, dar corelațiile relevante sunt destul de puține. Pe de altă parte, nu există o corelație cu variabile-cheie pentru studiul nostru, cum ar fi simțul responsabilității și solidaritatea față de ceilalți, lucru care duce la concluzia că sportul este un slab factor socializant. Există indicații slabe ale corelației între sport și atitudinea față de violență. Astfel, tinerii cu un trecut sportiv sunt mai puțin toleranți față de violență, însă, la fel ca ceilalți din eșantion, tind mai degrabă să accepte violența ca un lucru natural legat de activitatea sportivă.